

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНИХ ВОДНИХ КУЛЬТУР ТА ВИРОЩУВАННЯ ВОДНИХ ТВАРИН

Л.А. Кальчук, канд. с.-г. наук
Житомирський національний агроекологічний університет

Протягом останніх десятиліть відмічається суттєве зростання ролі органічного виробництва в світі та динамічне поширення попиту на його продукцію [4, 5, 6]. Органічна аквакультура є відносно новою сферою органічного виробництва у порівнянні з органічним сільським господарством, де на рівні ферми існує довгостроковий досвід.

Перехід до виробництва органічних водних культур відображає розмаїття видів та методів виробництва. Згідно вимог до організації органічного виробництва місце виробництва має знаходитись на належній відстані від джерел забруднення та звичайних водних культур. При цьому виробники повинні виконувати всі основні вимоги органічного виробництва.

Період переходу на органічне виробництво повинен становити не менше, ніж один життєвий цикл організму або один рік, в

залежності від того, що коротше. Виробники мають забезпечити виконання всіх екологічних вимог та використовувати місце з оглядом на стічні води, залишки та якість води. Управління органічною водною культурою базується на використанні розмаїття природних водних екосистем, здоров'я водного навколишнього середовища та високої якості оточуючої водної та наземної екосистеми.

Виробництво має зберігати водне середовище та оточуючу водну та наземну екосистему, використовуючи комбіновані методи, що:

- а) підтримують та збагачують біологічні цикли;
- б) використовують превентивні системні підходи до контролю над захворюваннями;
- в) підтримують розмаїття видів шляхом використання полікультур та забезпечують прибережні буферні зони з відповідним рослинним покривом.

Виробники повинні застосовувати всі необхідні запобіжні заходи, щоб не допустити втрати культивованих видів та документувати випадки, якщо вони сталися; застосовувати контрольовані та ефективні методи мінімізації потрапляння добрив та стічних вод до водної екосистеми.

Використання добрив та пестицидів заборонено, їх застосовують лише якщо вони дозволені для використання у органічному виробництві. Діє і ряд інших вимог: збір водних рослин не повинен порушувати екосистеми або зменшувати площу збору, як водну так і прибережну; породи мають бути адаптовані до місцевості та районовані; водні тваринницькі господарства не мають залежати від звичайних систем розведення; водні тварини слід розводити та селекціонувати натуральними методами; тварини повинні бути вирощені органічними методами з моменту їх народження. Якщо органічні тварини недоступні, звичайні тварини повинні провести не менше ніж дві третини їх життя в органічній системі.

Виробники не повинні використовувати синтетично поліплоїдні організми. Корми для органічних водних тварин повинні бути високої якості, отримані з органічних та інших стабільних джерел. Виробникам слід розробляти раціони таким чином, щоб забезпечувати потреби тварин у кормі з органічних рослин та тварин, відповідно до метаболізму та травної системи виду. Корми слід виробляти з побічних продуктів органічного виробництва та природних джерел, що не використовуються для споживання людиною.

Виробники мають розробляти раціони з високою якістю і поживною вартістю, здатною забезпечити всі фізіологічні потреби

організму; годувати тварин відповідно до їх природних звичок та потреб; годувати тварин таким чином, щоб забезпечити мінімальне втручання у навколишнє середовище. Системи годівлі мають бути розроблені таким чином, щоб забезпечити мінімальну залежність від зовнішніх поставок. Можливе застосування невеликої кількості неорганічних кормів у певних ситуаціях і протягом короткого часу у таких випадках:

а) органічні корми наявні у недостатній кількості або неналежної якості;

б) органічні водні культури знаходяться на ранніх стадіях розвитку.

Ні в якому разі процент неорганічних кормів не повинен перевищувати 15% сухої речовини річного раціону [1, 3]. Виробники можуть використовувати неорганічний водний тваринний білок та олії у випадку, якщо вони:

а) зібрані з незалежно перевірених стабільних джерел;

б) рівень їх забруднення нижчий за рівень, встановлений стандартами;

в) не становлять 100% раціону.

Сертифікаційний орган повинен встановити:

а) відповідний процент органічних складових раціону;

б) термін, починаючи з якого мінімум 50% складових раціону має бути органічними.

Вимоги щодо раціону для водних тварин повинні відповідати вимогам наступних пунктів:

Субстанції, які заборонені у раціоні:

- побічні продукти господарства (наприклад, відходи від бойні) для жуйних тварин;

- продукти забою тих самих видів;

- усі види екскрементів, включаючи пташиний послід, гній або інші добрива;

- корми, які були одержані внаслідок дії розчинників (наприклад, гексан) або при додаванні інших хімічних речовин;

- чисті амінокислоти;

- сеча або інші синтетичні азотні складові;

- синтетичні гормони росту або стимулятори;

- синтетичні збудники апетиту;

- консерванти, окрім випадків, коли вони використовуються як допоміжний засіб для переробки;

- штучні барвники. [1,3]

Потрібно використовувати вітаміни, мікроелементи і добавки

природного походження. Органічні способи вирощування тварин підтримують здоров'я та благополуччя тварин за допомогою збалансованого живлення, безстресових умов утримування, що відповідають вимогам виду, та селекції резистентних до хвороб, паразитів та інфекцій видів.

Виробники мають свочасно визначати початок захворювання або інфекції; застосовувати всі відомі методи запобігання хворобам, включаючи вибір місця утримання тварин з найменшим ризиком інфекції; використовувати природні методи боротьби із захворюваннями, у випадках, коли це необхідно. Профілактичне використання ветеринарних препаратів заборонене. Також заборонено використання хімічних алопатичних ветеринарних препаратів та антибіотиків, синтетичних гормонів та стимуляторів росту.

Виробники мають регулярно контролювати якість води, щільність популяції, стан здоров'я та поведінку кожної групи тварин та забезпечувати високу якість води, здоров'я, годівлі та природну поведінку тварин. Органічні тварини повинні зазнавати мінімум стресу в процесі їх транспортування та забою.

Персонал, відповідальний за благополуччя тварин, має бути присутній при транспортуванні. Для запобігання стресу тварини мають знаходитись у несвідомому стані перед забоєм. Виробники мають вживати всіх заходів для створення водним тваринам умов транспортування та забою, що відповідають їх потребам та зменшують негативний ефект від:

- а) низької якості води;
- б) часу перевезення;
- в) щільності популяції;
- г) токсичних речовин;
- д) можливості втечі.

Тварини повинні утримуватися, транспортуватися та забиватися з використанням методів, що мінімізують стрес, страждання та враховують потреби даного виду.

Література

1. Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС) №834/2007 стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів / Постанова комісії (ЄС) №889/2008 від 5 вересня 2008 р. – 76 с.
2. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013. № 425-VII 7777-0357-7.

3. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, та скасування Постанови (ЄЕС) № 2092/91.

4. Сіренко Н.М. Органічні продукти харчування у забезпеченні продовольчої безпеки України / Н.М. Сіренко, Т.О. Чайка // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 43-49.

5. Томашевська О.А. Виробництво органічних продуктів в Україні / О.А. Томашевська, Т.В. Мірзоєва // Агросвіт. – 2012. – № 21. – С.2-5.

6. Шубравська О. Ринок органічної продукції та перспективи його розвитку в Україні / О. Шубравська // Економіка України. – 2008. – № 1. – С. 53-61.